

EDITORIAL

Câteva gânduri despre rolul executorului în faza de executare silită, tema generală a acestui număr al RRES

Acest număr al RRES este dedicat rolului și misiunii pe care executorul judecătoresc le are în faza spectaculoasă a executării silite, iar editorialul specific fiecărui număr trebuia să surprindă specificitatea acestei „temute” profesii, deziderat deloc facil pentru un judecător care a observat profesia de executor doar prin prisma contestațiilor aduse de părți. Date fiind tematica acestui număr și limitarea intrinsecă a subsemnatei, am apreciat că directorul RRES, domnul conf. univ. dr. Eugen Hurubă, în calitatea dumnealui de executor judecătoresc și director al Centrului Național de Pregătire și Perfecționare a Executorilor Judecătorești din România, este persoana potrivită să prezinte profesia din interiorul său și să ne deoaaleze câteva dintre misterele care o învăluie.

Cititorului obișnuit cu limbajul juridic de lemn al revistelor de specialitate îi poate părea ușor atipic un astfel de editorial, dar știu din interacțiunea mea cu studenții și nu numai cât de puțin se cunoaște interiorul acestei profesii de către ceilalți participanți ai vieții juridice.

Personal, mărturisesc că am susținut dintotdeauna că personajul principal din această fază procesuală nu este judecătorul, cum este în faza de judecată, ci executorul judecătoresc care poartă responsabilitatea ducerii la îndeplinire a dispozițiilor din titlul executoriu. Metaforic pentru mine, ca judecător, *regele* executării silite este executorul, pe când instanța de executare poate fi *turnul* ori eventual *calul*, asta dacă am transpune executarea silită într-un joc de șah. Vă las pe dumneavoastră să descoperiți mai multe din materialul scris de domnul director!

Acest număr al revistei, cel pe care dumneavoastră îl aveți în față, le-a oferit, din nou, profesioniștilor în materie ocazia să scrie despre subiecte extrem de interesante și des dezbătute în lumea juridică. Din nefericire, prea puțini executori și-au găsit timp și resurse să contribuie la acest număr dedicat lor, dar nădăjduiesc că, pe măsură ce vor citi materialele noastre, își vor găsi dorința de a expune provocările profesionale, deloc puține, cu care se confruntă zi de zi, în viitoarele noastre numere.

Astfel, materialul reunește în paginile sale opiniile avizate ale unor cadre didactice universitare, ale unor avocați și mai cu seamă ale unor executori cu experiență care au reușit să ne ofere nouă, cititorilor, un mic *inside* despre provocările pe care le resimt în practica de zi cu zi.

În prima parte a revistei, cea dedicată studiilor, veți descoperi un material extrem de amplu despre cooperarea și interacțiunile executorului judecătoresc cu terțe entități și autorități în materia procedurilor și titlurilor executorii ce privesc minorii, articol scris de domnul conf. dr. executor judecătoresc George Măgureanu, fiind deja cunoscut faptul că, adiacent carierei universitare, domnul executor se bucură de o experiență vastă în acest domeniu specific și foarte sensibil al executării silite în materie de minori.

Totodată, studiul domnului conf. univ. dr. Ioan Gârbuleț cu privire la noile abateri disciplinare ale executorului se anunță unul extrem de interesant pentru profesia de executor. Am aflat astfel că, prin noile modificări aduse Legii nr. 188/2000, numărul abaterilor disciplinare a crescut în mod considerabil, de la 7 abateri la 24 de abateri disciplinare, dar având în vedere că unele abateri disciplinare, în realitate, încorporează mai multe conduite sancționabile, în total sunt mult mai multe, iar din analiza realizată par a fi și ușor controversate. Merită o citire atentă!

În continuare, plecând de la situațiile reale din practica judiciară, domnii profesori Verginel Lozneanu și Gina Negruț au reușit să sintetizeze și să teoretizeze categoriile de infracțiuni în care au fost condamnați definitiv executorii judecătorești și excluși din profesie de la intrarea în vigoare a Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, referindu-se exclusiv la situațiile în care executorii judecătorești au fost condamnați definitiv, drept pentru care le-a încetat calitatea de executor judecătoresc potrivit dispozițiilor art. 23 alin. (1).

În final, directorul RRES, domnul conf. univ. dr. Eugen Hurubă, a contribuit, în calitatea sa de teoretician și practician al dreptului, la acest număr al revistei și cu un studiu legat de instituția intervenției în executarea silită, sperând să facă puțină lumină în această parte extrem de controversată a executării silite.

În partea dedicată comentariilor veți putea lectura o serie de hotărâri comentate de către un avocat împreună cu un executor judecătoresc, referitoare la modul în care executorul judecătoresc exercită rolul activ în procedura privind numirea curatorului special pentru executare, mai cu seamă prin raportare la acele situații în care instanțele de executare nu au decelat în mod corespunzător între curatorul special pentru executare și curatorul special numit în procedura succesorală notarială.

Închei cu speranța că materialele publicate vă vor sprijini în activitatea dumneavoastră și, de asemenea, că vor contribui la clarificarea problemelor de practică judiciară întâmpinate.

Cu recunoștință pentru timpul și angajamentul dumneavoastră!

*Un zâmbet,
R. Dan*

Cu speranța că temele generoase propuse stârnesc interesul dumneavoastră inclusiv din perspectiva unei viitoare colaborări, așteptăm materialele care pot privi deopotrivă studii doctrinare și practica judiciară comentată la adresa redacției noastre, rres@universuljuridic.ro, adresă de e-mail gestionată de către redactorul-șef al Revistei.

EDITORIAL SPECIAL

Rolul și misiunea executorului judecătoresc în faza de executare

*Conf. univ. dr. Eugen Hurubă**

Pentru a identifica rolul și misiunea executorului judecătoresc în procesul civil și îndeosebi în faza de executare silită, este necesară o privire separată a profesiei de executor judecătoresc, pe de o parte, și a procedurilor de executare silită, pe de altă parte.

1. Executorul judecătoresc – profesionist al dreptului

Încă din cele mai îndepărtate timpuri, au fost desemnate atribuții pentru executarea efectivă a unor dispoziții sau hotărâri judecătorești unor profesioniști recunoscuți de lege¹.

În prezent, organul de executare investit cu autoritate de stat pentru punerea în executare a dispozițiilor cu caracter civil din titlurile executorii sunt executorii

* Facultatea de Economie și Drept din cadrul Universității de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, director al Revistei Române de Executare Silită, director al Centrului Național de Pregătire și Perfecționare a Executorilor Judecătorești, membru al Academiei de Științe Juridice din România.

Executor judecătoresc – Camera Executorilor Judecătorești Târgu Mureș; Director RRES.

¹ În principatele Moldova și Muntenia erau funcțiile de mumbașiri domnești, zapcii, păhărniceii, aprozi ai isprăvniciei, aprozi vătășești etc. În Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești, în 1865, a fost adoptat primul Cod de procedură civilă românesc, fiind urmat de legea de organizare judecătorească, prin care s-au înființat pe lângă Tribunalele *Corpuri ale portăreilor*, în cadrul cărora funcționau *portăreii*, cu statut de *funcționar public, făcând parte din Ordinul judecătoresc*.

Prima lege specială de organizare a serviciului portăreilor a fost adoptată în data de 16.03.1902. Prin această nouă reglementare a fost stabilit statutul portăreilor de *agenți judecătorești*, împărțiți în două clase. Prin Regulamentul serviciului portăreilor au fost reglementate activitatea, competența, drepturile și îndatoririle acestora. Pentru o imagine completă despre evoluția actelor normative privind evoluția profesiei, a se vedea: E. Hurubă, *De la portărel la executor judecătoresc: istoria și evoluția unei profesii juridice*, Ed. Universul Juridic, București, 2018.

În perioada socialistă, a fost adoptată o nouă lege de organizare judecătorească, fiind înlocuiți portăreii cu funcția de *executori judecătorești*, constituiți în calitate de funcționari auxiliari ai judecătorilor, statut menținut până în 1992, când prin art. 110 din Legea de organizare judecătorească nr. 92/1992 s-a prevăzut: „Pe lângă tribunale și judecătorii vor funcționa executorii judecătorești, care vor efectua executarea silită a dispozițiilor cu caracter civil din titlurile executorii și vor îndeplini orice alte atribuții date prin lege”.

Noua reglementare a profesiei, necesară pentru instituirea profesiei liberale de executor judecătoresc, s-a realizat prin adoptarea Legii nr. 188/2000.

judecătorești², iar actele îndeplinite de aceștia sunt acte de autoritate publică și au forța probantă prevăzută de lege³.

Prin reglementarea actuală, executorii judecătorești exercită o profesie autonomă prestând un serviciu public⁴, acționând la solicitarea părților, activitatea lor fiind coordonată și controlată de Ministerul Justiției.

Controlul profesional al executorilor judecătorești este exercitat de Ministerul Justiției, prin inspectorii generali de specialitate, și de Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, prin consiliul său de conducere, fiind verificate, pe de o parte, aspectele privind organizarea și exercitarea profesiei, iar pe de altă parte, calitatea actelor și lucrărilor efectuate de aceștia.

În circumscripția unei judecătorești pot funcționa unul sau mai multe birouri de executori judecătorești, a căror competență teritorială se întinde pe tot cuprinsul circumscripției teritoriale a curții de apel în care își are înregistrat organul de executare biroul. Menționăm că în circumscripția fiecărei curți de apel funcționează câte o Cameră a executorilor judecătorești, iar la nivel național, executorii judecătorești se constituie în Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, organizație profesională cu personalitate juridică.

În ceea ce privește organizarea și funcționarea executorilor judecătorești, aceștia își pot desfășura activitatea în cadrul unui birou în care pot funcționa unul sau mai mulți executori judecătorești asociați, cu personal auxiliar corespunzător, iar pentru serviciile prestate, aceștia au dreptul la un onorariu stabilit prin ordinul ministrului justiției⁵.

² Pentru o analiză amănunțită a profesiei, a se vedea A. Stoica, *Executorii judecătorești. Evoluție istorică – Norme și valori contemporane*, Ed. Universul Juridic, București, 2013.

³ Pentru detalii privind executorul judecătoreesc ca participant al executării silite, a se vedea E. Hurubă în *Tratat de drept procesual civil* (I. Leș și C. Jugastru – coord.), vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2020, pp. 467-471.

⁴ În dreptul comparat există soluții foarte diverse cu privire la organizarea executării silite. În Franța, până în data de 1 iulie 2022, executarea hotărârilor se realiza de către *les huissier de justice*, care acționau la cererea uneia dintre părți, fapt pentru care erau considerați „mai degrabă în această calitate auxiliari ai părții”. A se vedea, în acest sens, G. Cornu, J. Foyer, *Procédure civile*, 3e éd., PUF, Paris, 1996, p. 289. În prezent, rolul și activitatea acestora a fost luat de către *commissaires de justice*, profesie prin care se comasează profesiile de *les huissiers de justice* și de *commissaires-priseurs judiciaires*, procesul de unificare a acestora urmând să se finalizeze până în anul 2026. În dreptul elvețian, executarea silită este reglementată prin legislația procesuală cantonală. Menționăm că în anul 1977 mai multe cantoane elvețiene au încheiat un concordat (RS 276) care reglementează executarea silită într-un canton parte la acest act. Concordatul cuprinde și o listă a autorităților ce au competență în materie de executare silită. Din acest concordat fac parte, în prezent, cantoanele Lucerne, Schwyz, Unterwald-le-Haut, Glaris, Fribourg, Soleure, Schaffhouse, Bale-Campagne și Vaud. A se vedea, în acest sens, W.J. Habscheid, *op. cit.*, p. 380.

În Québec, hotărârile judecătorești se execută, potrivit art. 554 alin. (1) C. pr. civ. Q., de către un *huissier*, un *sherif* sau de ofițerii acestuia din urmă. În sistemul legislației procesuale din St. Lucia hotărârea se execută numai de șerif. A se vedea, în acest sens, Ch. Belleau, *loc. cit.*, p. 280.

⁵ I. Leș, A. Stoica, *Statutul profesiei de executor judecătoreesc în lumea contemporană: realități și perspective*, în RRES nr. 3/2011, pp. 122-140; I. Gârbuleț, *Sanționarea disciplinară a executorului judecătoreesc având ca temei o hotărâre emisă de Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești*, în RRES nr. 2/2011, pp. 38-48; G.I. Ioniță, *Aspecte de drept comparat privind statutul*

Executorii judecătorești sunt organe cu plenitudine de competență în materie de executare silită⁶ a dispozițiilor cu caracter civil din titlurile executorii, potrivit art. 623 C. pr. civ., prin care se stabilește **competența generală**, atribuțiile acestora fiind stabilite și prin Legea nr. 188/2000⁷ privind executorii judecătorești, la art. 7 lit. a)-i), astfel stabilindu-se și **competența materială**.

Precizarea „*chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel*” din finalul art. 623 C. pr. civ. este de natură a reglementa principiul forței superioare a reglementării Codului de procedură civilă și a Legii nr. 188/2000, prin raportare la orice altă dispoziție procedurală care ar conferi competența de aducere la îndeplinire a titlurilor executorii altor organe în afara executorului judecătoresc⁸.

Cu privire la **competența teritorială**, art. 8 din Legea nr. 188/2000 prevede că executorii judecătorești își îndeplinesc atribuțiile în circumscripția curții de apel în raza căreia se află judecătoria pe lângă care funcționează, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Art. 652 C. pr. civ. stabilește competența acestora de a pune în executare titlurile executorii prin raportare la raza teritorială a curții de apel în cadrul căreia urmează să se desfășoare executarea, luând în considerare și modalitatea de executare silită aleasă pentru îndeplinirea silită a obligațiilor de către debitor.

Atât pentru urmărirea bunurilor mobile, cât și pentru urmărirea bunurilor imobile, sunt reglementate norme de competență teritorială alternativă a organului de executare, în sensul că, dacă bunurile se află în circumscripțiile mai multor curți de apel, este competent oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre acestea, inclusiv cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curți de apel. Astfel, sunt identificate cazuri de **prorogare a competenței**. Trebuie menționat faptul că executorul judecătoresc rămâne competent să continue executarea silită chiar dacă după începerea executării debitorul și-a schimbat domiciliul sau, după caz, sediul.

Pentru îndeplinirea prin executarea silită a obligațiilor de a face sau de a nu face, competența aparține executorului judecătoresc din circumscripția curții de apel unde urmează să se facă executarea, conform procedurilor prevăzute de art. 903-914 C. pr. civ.

Nerespectarea dispozițiilor cu privire la normele de competență teritorială a executorului judecătoresc este sancționată cu nulitatea necondiționată a actelor de procedură executate.

executorului judecătoresc și particularitățile angajării răspunderii penale a acestuia, în RRES nr. 2/2011, pp. 48-71.

⁶ A se vedea, de asemenea, S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, 2001, op. cit., p. 86.

⁷ Republicată în M. Of. nr. 758 din 20 octombrie 2011.

⁸ Prin dec. nr. 66/2017 (M. Of. nr. 461 969 din 7 decembrie 2017), ICCJ (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept) a stabilit: „În interpretarea dispozițiilor art. 623 din Codul de procedură civilă raportat la art. 220 alin. (3) și (5) și art. 226 alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, și art. 3 pct. 18 din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, se stabilește: Executarea silită a titlurilor executorii – hotărâri judecătorești privind creanțe bugetare, datorate în temeiul unor raporturi juridice contractuale care se fac venit la bugetul consolidat al statului se realizează prin executori fiscali, ca organe de executare silită ale statului”.

Sanctiunea nulității necondiționate este o transpunere a dispozițiilor art. 176 pct. 6 C. pr. civ. în procedura de executare silită, nulitatea nefiind condiționată de existența unei vătămări, motiv pentru care simpla invocare și dovedire a lipsei de necompetență de către persoana interesată conduce la lovirea de nulitate a actelor de procedură efectuate.

Conflictele de competență ivite între executorii judecătorești sunt soluționate de curtea de apel. Dacă birourile executorilor judecătorești aflați în conflict de competență sunt situați în aceeași curte de apel, competența de soluționare aparține curții de apel comune, iar în celelalte situații, curții de apel în a cărei circumscripție se află biroul executorului judecătoresc mai întâi sesizat. Sesizarea se soluționează de urgență și cu precădere, instanța pronunțând, motivat, o încheiere definitivă⁹.

Executarea silită¹⁰ – fază a procesului civil

Scopul acțiunii civile este de concretizare a dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți în sensul recunoașterii existenței și protecției acestuia, precum și a oricărei alte situații juridice deduse unei judecăți.

Pentru titularul unui drept subiectiv sunt esențiale recunoașterea acestuia într-un cadru procesual bine stabilit și realizarea efectivă a ceea ce s-a statuat prin intermediul unei hotărâri judecătorești, elemente ce relevă, în concret, cele două etape principale ale procesului civil: faza judecății și executarea silită a hotărârii judecătorești.

Astfel, cel care pornește un proces civil se judecă nu numai pentru a i se recunoaște un drept printr-o hotărâre judecătorească și să se stabilească obligația ce-i incumbă părâtului, ci urmărește și realizarea efectivă a dreptului pretins, respectiv constrângerea acestuia la plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, a unei plantații ori a altei lucrări, încredințarea minorului, stabilirea locuinței și vizitarea acestuia sau în luarea unei alte măsuri stabilite prin titlu executoriu, astfel cum este prevăzut la art. 628 alin. (1) C. pr. civ.¹¹

Trebuie afirmat totuși faptul că executarea silită nu este o fază a procesului civil atunci când se execută un alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, într-o astfel de ipoteză, executarea silită putând da naștere unui proces civil, fără a fi precedată de acesta.

Dreptul astfel născut în persoana titularului poate fi realizat în mod efectiv prin îndeplinirea obligației corelative de către partea ce a căzut în pretenții, de bunăvoie, urmând ca, în caz contrar, să devină incidente prevederile executării silite, care permit creditorului să își realizeze dreptul pe cale silită potrivit dispozițiilor Cărții a V-a a Codului de procedură civilă.

Dispozițiile menționate alcătuiesc procedura de drept comun în materia executării silite, indiferent de izvorul sau de natura obligațiilor cuprinse în titlul executoriu ori de calitatea juridică a părților, înțelegând aici că aceste norme se aplică și în materiile prevăzute de alte acte normative în măsura în care acestea nu cuprind dispoziții contrare.

⁹ A se vedea art. 11 din Legea nr. 188/2000.

¹⁰ Pentru detalii privind noțiunea și importanța executării silite, a se vedea E. Hurubă în *Tratat de drept procesual civil* (I. Leș și C. Jugastru – coord.), vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2020, pp. 448-459.

¹¹ A. Tabacu, *Drept procesual civil, op. cit.*, p. 381.

Nu este de înlăturat reglementarea executării silite la nivel european în domeniul cooperării judiciare civile, care statuează principiul teritorialității procedurilor de executare silită și principiul garanției la un proces echitabil¹², inclusiv în cadrul procedurii de urmărire silită.

Înainte de a încerca să conturăm noțiunea executării silite, trebuie menționat, cu titlu de premisă, principiul conform căruia executarea silită reprezintă cea de-a doua fază a procesului civil, dreptul de acces la justiție fiind lipsit de eficacitate dacă ordinea juridică a statului de drept ar permite ca un înscris căruia legea îi recunoaște puterea executorie să rămână fără substanță în dauna uneia dintre părți.

Așadar, pornind de la premisele de mai sus, putem **defini** executarea silită ca fiind una dintre formele de manifestare a acțiunii civile, parte integrantă a procesului civil, în cadrul căreia creditorul își poate realiza în mod efectiv drepturile statornicite într-un titlu executoriu, prin constrângerea patrimonială a debitorului¹³. În aceeași ordine de idei, executarea silită reprezintă procedura prin intermediul căreia creditorul, titularul unui drept recunoscut printr-un titlu executoriu, îl constrânge, cu ajutorul organelor de stat competente, pe debitorul său să își execute obligațiile ce decurg dintr-un asemenea titlu în situația neexecutării acestora de bunăvoie¹⁴.

Semnificația noțiunii de executare silită nu este epuizată prin însumarea procedurilor legale desfășurate între anumiți subiecți de drept în vederea atingerii unui scop¹⁵.

¹² A se vedea, în acest sens, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauzele *Ruianu c. României*; *Pini, Bertani, Manera și Atripaldi c. României*; *Ignaccolo-Zenide c. României*; *Lafargue c. României*; *Ghibu c. României*; *Butan și Dragomir c. României* și *Constantin Oprea c. României*.

¹³ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 1041.

¹⁴ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 23; E. Oprina, I. Gârbuleț, *op. cit.*, p. 13.

¹⁵ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, 2001, *op. cit.*, p. 23; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, ed. a 3-a, revăzută, completată, actualizată, vol. II, Ed. Servo-Sat, Arad, 2003, p. 538; V.M. Ciobanu, G. Boroi, *Drept procesual civil. Curs selectiv. Teste grilă*, ed. a 3-a, Ed. All Beck, București, 2003, p. 475. Pentru aspecte privind executarea silită în reglementarea anterioară modificării Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000 și O.U.G. nr. 59/2001, a se vedea: S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept civil. Executarea silită*, vol. I, ed. a 2-a, revăzută, Ed. Lumina Lex, București, 1998; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, vol. II, ed. a 2-a, revăzută, Ed. Lumina Lex, București, 1998; A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1957; Gr. Porumb, *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, Ed. Științifică, București, 1964; I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, București, 1966; V. Negru, D. Radu, *Drept procesual civil, op. cit.*; I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966; I. Stoenescu, S. Zilberstein, *Executarea silită în procesul civil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983; I. Leș, *Principii și instituții de drept procesual civil*, Ed. Lumina Lex, București, 1999; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1994. Urmare modificărilor aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000, a se vedea: I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. III, Ed. Servo-Sat, Arad, 2000; V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000* (III), în *Dreptul* nr. 4/2001, pp. 3-37; V.M. Ciobanu, M. Tăbărcă, T. Briciu, *Comentariu asupra modificărilor aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 219/2005*, în *Dreptul* nr. 12/2005; I. Leș, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2007; F. Măgureanu, *Drept procesual civil*, ed. a 10-a,

Simpla recunoaștere a dreptului sau obligarea debitorului de a restabili dreptul încălcat ori contestat nu este, adeseori, suficientă, moment în care intervine executarea silită, ca formă de manifestare a acțiunii civile. Așadar, scopul activității judiciare nu se poate limita doar la obținerea unei hotărâri judecătorești favorabile.

În domeniul executării silite, esențială este ideea de constrângere, prin intervenția unor organe anume desemnate de lege pentru a determina respectarea de către debitor a obligațiilor stabilite în sarcina sa. Ceea ce deosebește constrângerea judiciară de cea administrativă constă în faptul că ea se realizează pe cale procesuală, fiind necesar să se obțină în prealabil recunoașterea existenței dreptului ori a interesului legitim valorificat prin acțiune (*cognitio*) și apoi să se treacă la executarea obligației în vederea restabilirii ordinii de drept încălcate (*executio*)¹⁶.

Hotărârea judecătorească, prin ea însăși, chiar și cu autoritate de lucru judecat, „riscă să rămână o lovitură de sabie în apă și să nu servească cu nimic părții victorioase, în special reclamantului, dacă el n-ar putea recurge la constrângere pentru a o executa”¹⁷.

Trebuie menționat caracterul excepțional al executării silite¹⁸, aceasta nefiind o procedură obligatoriu de urmat. Este cu puțință însă ca debitorul, în fața unei hotărâri

Ed. Universul Juridic, București, 2008; M. Tăbărcă, Gh. Buta, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, *op. cit.*; G.C. Frențiu, D.L. Băldean, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Hamangiu, București, 2008; O. Puie, *Executarea hotărârilor judecătorești în contenciosul administrativ*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008; D.A.P. Florescu, P. Coman, T. Mrejeru, M. Safta, G. Bălașa, *Executarea silită. Reglementare, doctrină, jurisprudență*, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2009; G. Răducan, *Dreptul executării silite. Titlul executoriu european*, Ed. Hamangiu, București, 2009; I. Gârbuleț, A. Stoica, *Ghid practic de executare silită. Explicații, cereri, formulare*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 3; I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010; A. Tabacu, *Drept procesual civil*, ed. a 5-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 307-443; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a 4-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011; A. Tabacu, *Drept procesual civil aprofundat. Arbitraj și executare silită*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 95-215; Gh. Piperea, C. Antonache, P. Piperea, A. Dimitriu, M. Piperea, A. Rățoi, A. Atanasiu, *Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2012. Pentru doctrina europeană, a se vedea: S. Guinchard, T. Moussa, *Droit et pratique des voies d'exécution*, 5e éd., Dalloz, Paris, 2007; S. Guinchard, F. Ferrand, C. Delicostopoulos, *Droit processuel. Droit commun et droit comparé du procès équitable*, 4e éd., Dalloz, Paris, 2007; M. Donnier, J.B. Donnier, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 7e éd., Litec, Paris, 2003; M. Voicu, *Procedura executării silite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – CEDO*, în RRDJ nr. 5/2012, pp. 17-36.

¹⁶ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 13; *idem*, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 25; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1996, pp. 641 și urm.; I. Stoenescu, Gr. Porumb, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1966, p. 402; I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. All Beck, București 2002, p. 825.

¹⁷ W.J. Habscheid, *Droit judiciaire privée suisse*, Deuxième édition entièrement revue et corrigée, Librairie de l'Université, Geneve, 1981, p. 575.

¹⁸ Pentru o cercetare amplă a instituției, a se vedea: D. Negulescu, *Execuțiunea silită*, vol. I – *Principiile generale*, Tipografia Guttenberg, București, 1910; E. Herovanu, *Teoria execuțiunii silite*, Ed. Cioflec, București, 1942; V.G. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, ed. a 2-a, Tipografiile Române Unite, București, 1935, pp. 433-483; A. Hilsenrad, I. Stoenescu, *op. cit.*, pp. 455-505; Gr. Porumb, *Codul*

înzestrate cu forță executorie și putere de lucru judecat, să se convingă de justetea deciziei judiciare și să procedeze de bunăvoie la realizarea obligației dispuse în sarcina sa. În acest sens, este necesară instituirea de către legiuitor a unui ansamblu de mijloace procedurale¹⁹ de natură a face posibilă realizarea efectivă a dreptului chiar și în cazurile de opunere a debitorului la îndeplinirea obligațiilor statuate prin hotărârea judecătorească pronunțată împotriva sa.

Iar această fază procesuală se caracterizează prin existența unor norme procedurale destinate a institui mijloace eficiente pentru realizarea dispozițiilor cuprinse într-un titlu executoriu.

Obiectivul executării silite este tocmai acela de a face posibilă realizarea efectivă a dreptului subiectiv și în cazurile de împotrivire a debitorului la îndeplinirea obligației cuprinse într-un titlu executoriu. De aceea, executarea silită, astfel cum o exprimă fără echivoc însăși denumirea sa²⁰, este destinată să intervină numai în cazul neexecutării de

de procedură civilă comentat și adnotat, vol. II, Ed. Științifică, București, 1962, pp. 143-365; *idem*, *Drept procesual civil român*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, pp. 402-468; *idem*, *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, Ed. Științifică, București, 1964; I. Stoienescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, București, 1966; V. Negru, D. Radu, *op. cit.*, pp. 475-509; G. Boroș, D. Rădescu, *op. cit.*, pp. 637-811; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, vol. I, ed. a 2-a, Ed. Lumina Lex, București, 1998; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *Drept procesual civil. Executarea silită*, Ed. Lumina Lex, București, 1998, vol. II, ed. a 2-a; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, 2001, *op. cit.*; I. Stoienescu, S. Zilberstein, *Executarea silită în procesul civil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983; I. Leș, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2007; D.A.P. Florescu, P. Coman, T. Mrejeru, M. Safta, G. Bălașa, *Executarea silită. Reglementare, doctrină și jurisprudență*, Ed. C.H. Beck, București, 2006; I. Gârbuleț, A. Stoica, *Ghid practic de executare silită. Explicații, cereri, formulare*, Ed. Hamangiu, București, 2008; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2007; I. Gârbuleț, *Organizarea și exercitarea profesiei de executor judecătorec*, Ed. Hamangiu, București, 2007; G. Răducan, *Dreptul executării silite*, Ed. Hamangiu, București, 2009.

¹⁹ A se vedea Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. II, *op. cit.*, p. 144. O definiție semnificativă a fost dată executării silite și de Demetru Negulescu, potrivit căreia „totalitatea regulelor prin care forța publică este pusă în mișcare pentru a face să se respecte drepturile atribuite sau recunoscute creditorilor constituie cea mai importantă parte a procedurii și este numită execuțiunea silită” (*op. cit.*, p. 5). Datorită semnificației lor, normele execuționale sunt considerate de jurisprudență ca având, în general, un caracter imperativ. A se vedea, în acest sens, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 633/1969, în CD 1969, p. 271.

²⁰ Denumirea este consacrată și în alte legislații, în termeni identici sau asemănători. Astfel, în Franța, vechiul Cod de procedură civilă consacră Titlul VI din Cartea a V-a (intitulat *De l'exécution des jugements*) tocmai regulilor generale privitoare la executarea silită (*Regles generales sur l'exécution forcée des jugements et actes*). Noua reglementare procesuală din Franța, respectiv Legea nr. 91-650 din 9 iulie 1991, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1993, se referă și ea chiar în primul articol la conceptul de executare forțată (silită). Legislația provinciei canadiene Québec se referă și ea în termeni expreși la instituția executării silite. Astfel, Cartea a IV-a a Codului de procedură civilă din Québec este consacrată executării hotărârilor (*Exécution des jugements*), iar primul titlu din această carte, execuției voluntare (intitulat *De l'exécution volontaire*), cel de-al doilea titlu fiind rezervat instituției denumite de noi execuția silită (intitulat *De l'exécution forcée des jugements*). Codul de procedură civilă italian consacră Cartea a III-a procedurii de executare (*Del Processo di esecuzione*),

bunăvoie a măsurilor dispuse de judecător. Noua reglementare a raporturilor executive consacra, în mod expres, principiul enunțat. Potrivit art. 622 alin. (1) NCPC: „Obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie”²¹.

Această fază a procesului civil nu este lipsită de interes și pe planul dreptului material, executarea silită având implicații importante pentru creditor ca o ultimă cale de valorificare a dreptului. Într-adevăr, constrângerea statală nu intervine doar pentru restabilirea unui drept subiectiv privat, ci și în scopul salvării ordinii de drept, instituția executării silite având și un caracter preventiv, în ceea ce îi privește pe participanții la viața juridică, despre consecințele patrimoniale ale neexecutării obligațiilor asumate.

În societățile democratice, întemeiate pe valorile economiei de piață, executarea silită este una dintre instituțiile procesuale de maximă importanță și a cărei contribuție la promovarea creditului civil și la stimularea operațiunilor dintre profesioniști este de necontestat²².

Executorul judecătoresc – un rău necesar

Importanța executării silite este subliniată în jurisprudența CEDO²³, în care nu de puține ori s-a afirmat că este responsabilitatea fiecărui stat să creeze un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive care îi revin, printre care, în mod evident, se poate identifica și obligația executare efectivă a dispozițiilor cuprinse într-un titlu executoriu, într-un termen rezonabil²⁴. Și în doctrină²⁵ s-a afirmat

iar primul articol din această carte [art. 474 alin. (1)] precizează că executarea silită (*esecuzione forzata*) nu poate avea loc decât în temeiul unui titlu executoriu (*titolo esecutivo*).

²¹ Prin Decizia nr. 42/2017 (M. Of. nr. 815 din 16 octombrie 2017), Înalta Curte de Casație și Justiție (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept), a stabilit: „În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 159 alin. (5) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, în cazul unei acțiuni prin care se solicita constatarea valabilității unei promisiuni bilaterale de schimb care vizează bunuri supuse impozitării și pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de act autentic, este obligatoriu ca proprietarii bunurilor să prezinte certificat de atestare fiscală și să aibă achitate toate obligațiile de plată datorate bugetului local al unității administrativ-teritoriale în a cărei rază se află înregistrat bunul ce se înstrăinează, indiferent dacă bunurile au valoare egală sau valori diferite.

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 159 alin. (7) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, executarea unei promisiuni bilaterale de schimb, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de act autentic de înstrăinare apt pentru intabularea în cartea funciară, nu reprezintă o procedură de executare silită”.

²² V.G. Cădere, *op. cit.*, pp. 433-434: „Fără organizarea constrângerii pentru îndeplinirea unor anumite îndatoriri, viața socială ar fi imposibilă. Noțiunea cea mai elementară de *credit* ar fi necunoscută într-o societate în care n-ar exista nicio *confiență* și nicio *posibilitate de a reintegra* această noțiune atunci când ar fi ignorată; fără această amenințare a executării silite, ar lipsi orice posibilitate de închegare socială și în definitiv orice speranță de civilizație” (s.n.).

²³ Pentru o analiză amănunțită, a se vedea M. Voicu, *Procedura executării silite în jurisprudența CEDO, în Starea justiției (2014-2017)*, Ed. Universul Juridic, 2018, pp. 249-257.

²⁴ A se vedea cauzele *Ruianu c. României*, nr. 4647/97, 17.06.2003, *Flavia și Dalia Șerban c. României*, nr. 38446/2004, *Fociac c. României*, nr. 2577/02, 3.02.2005. Aceste cauze nu sunt singulare, fiind precedate și urmate de multe alte cauze similare, îndreptate atât împotriva României cât și împotriva altor state.

că executarea silită depinde de statutul și prestația executorului judecătoresc; astfel, acest profesionist a devenit un pilon important și indispensabil al statului de drept.

După cum am arătat, România a ales să cesioneze activitatea de executare silită profesiei de executor judecătoresc, rămânându-i obligația de a acorda sprijin pentru executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, prin Ministerul Public (art. 658 C. pr. civ.), prin agenții forței publice și prin instituțiile care pot furniza informații necesare executării silite.

Executarea cu întârziere a unei dispoziții cuprinse într-un titlu executoriu, chiar pe calea executării silite, și eșecul unei executări silite pot avea cauze diferite, semnalate, de asemenea, de jurisprudența CEDO²⁶, cum ar fi: inactivitatea executorului judecătoresc, lipsa de pregătire a executorului judecătoresc, lipsa de reacție a autorităților competente, lipsa sprijinului efectiv al poliției, jandarmeriei, parchetului sau administrației financiare etc.

După analizele anterioare, putem concluziona că, pentru a discuta de un proces civil complet, acesta trebuie să cuprindă ambele faze, în condițiile în care se impune, astfel încât judecata să fie urmată de executarea efectivă a dispozițiilor executorii.

Misiunea pe care o are de îndeplinit executorul judecătoresc în executarea silită este una absolută, în sensul că, odată sesizat cu o cerere de executare silită, este obligat să utilizeze toate mijloacele legale pentru a realiza integral și într-un timp optim toate obligațiile prevăzute într-un titlu executoriu. Astfel, acesta este dator să uzeze de toate instrumentele oferite de lege, să solicite și să obțină tot sprijinul necesar, sub supravegherea procedurală a instanței de executare, pe care el însuși o poate sesiza pentru soluționarea unor incidente.

Putem concluziona că în faza de executare silită rolul executorului judecătoresc are un nivel ridicat, cu condiția să obțină sprijinul necesar din partea creditorului și a statului.

²⁵ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 236.

²⁶ A se vedea, cu titlu de exemplu, cauzele: *Parohia Greco-Catolică Bogdan Vodă c. României*, nr. 26270/02, 14 septembrie 2013 (par. 47 și 50); *Flaviu și Dalia Șerban c. României*, nr. 36446/04, 14 septembrie 2010 (par. 61); *M. Constantin Oprea c. României* nr. 26765/05, din 10 decembrie 2014 (par. 40); *Abra miuc c. României*, nr. 37411/02, din 24 februarie 2009 (par. 9 și 104) etc.